

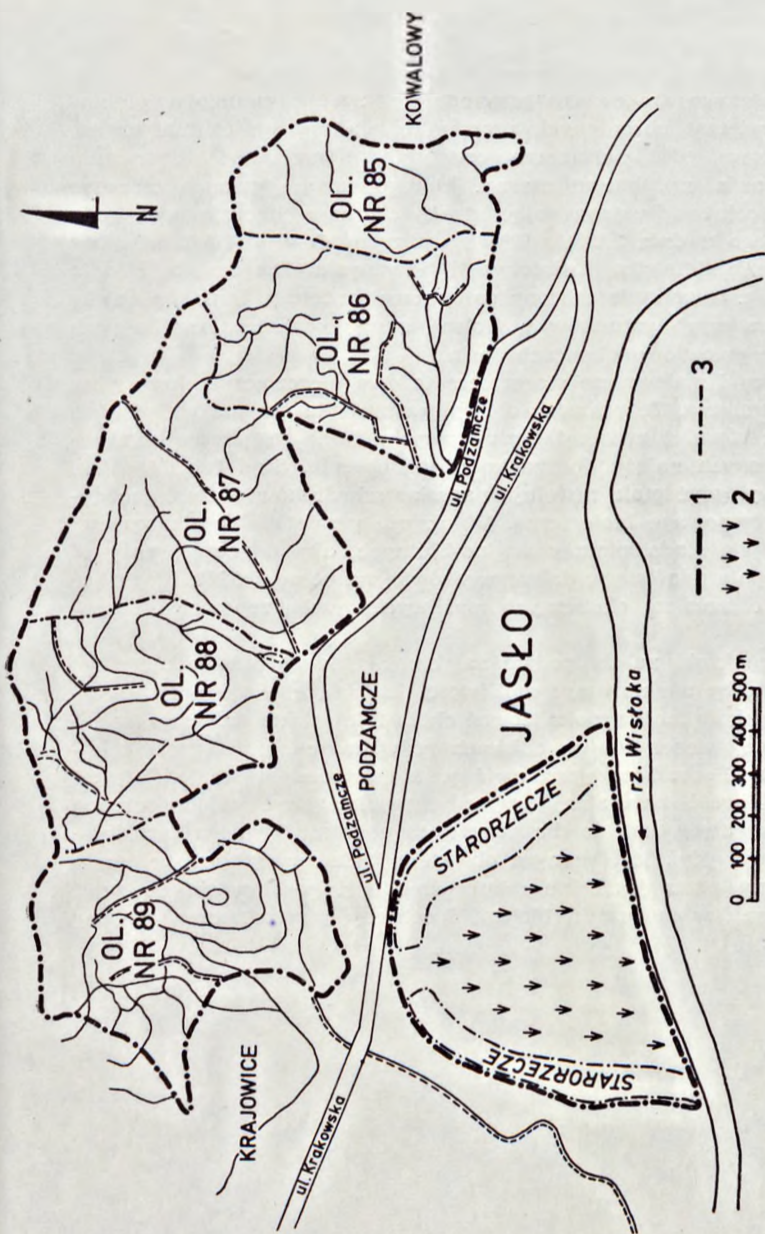
*Fauna i flora Podzamcza w mieście Jasto zastępujące na
ochronę rezerwatową*

Podzamcze położone jest przy ul. Krakowskiej, która jest ulicą wyłotową z Jasła w kierunku Tarnowa. Wymieniony teren jest mało zurbanizowany i tutaj właśnie znajdują się jeszcze naturalne zbiorowiska roślinne, będące miejscami występowania zwierząt. Zagrożeniem dla tamtejszej fauny i flory jest planowana budowa oczyszczalni ścieków na starorzeczu w bezpośrednim sąsiedztwie malowniczego lasu.

Las i starorzecze Podzamcza znajdują się w bardzo korzystnych warunkach ekologicznych. Wystawa lasu jest południowa. Obszar ten od wiatrów zachodnich ochrania góra z ruinami zamku Golesza, od wschodu góra Kowalowska, a od południa znajduje się stare koryto rzeki Wisłoki w kształcie dużego pięknego zakola, wewnątrz którego rosną łożowiska i bujna, bogata w różnorodne gatunki roślinność zielna. Miejsce to jest zaciszne, temperatura powietrza prawie zawsze jest wyższa o parę stopni w porównaniu z sąsiednimi okolicami. Teren lasu jest mocno pagórkowaty i zarazem wilgotny, w związku z czym trudny do eksploatacji dla służby leśnej w okresie ściunki i zwózki drewna. W niektórych więc jego oddziałach utrzymały się potężniejsze drzewa, w których co roku przybywa dziupli. Występują także tutaj okazałe skały, gazy narzutowe dużych rozmiarów oraz ślady ruin zamkowych.

Cały szczyt góry, na której stał niegdyś zamek, porośnięty jest roślinami bardzo rzadkimi w kraju, np. obrazkami plamistymi *Arum maculatum*. Zajmują one powierzchnię około 1,5 do 2 ha, rosnąc w dużym zagęszczeniu. Szczególnie pięknie wyglądają w okresie kwitnienia, który przypada na drugą połowę kwietnia i początek maja. Z innych roślin zasługujących na uwagę rosną tu: kokorycz pusta *Corydalis cava*, zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides* i wiele innych.

Największym bogactwem lasu i starorzecza jest jednak przede wszystkim fauna, w której dominują ptaki. Obserwacje ornitologiczne prowadzone w latach 1984—1987 dowiodły, że żyje tu około 160 gatunków ptaków, w tym 102 to gatunki lęgowe. W największym zagęszczeniu obserwuje się dziuplaki: sikory *Paridae*, dzięcioły *Picidae*, kowaliki *Sittidae*, pelzacz *Certhidae*, i muchołówki *Muscicapidae*. Z rzadkich, chronionych gatunków prowadzą tu lęgi: bocian czarny *Ciconia nigra*, brodziec samotny *Tringa ochropus*, rybitwa czarna *Calidonia nigra*, rybitwa zwyczajna *Sterna hirundo*, kobuz *Falco subbuteo*, pustułka *Falco tinnunculus*, gołąb siniak *Columba cenas*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, zimorodek *Alcedo atthis*, remiz *Remiz pendulinus*, dziwonka *Corpodacus erithinus*, lelek kozodój *Caprimulgus europaeus*, gil *Pyrrhula pyrrhula*, kruk *Corvus corax*, orzechówka *Nucifraga caryocatactes*, strumieniówka *Locustella fluviatilis*, świerszczak *Locustella naevia*,

Ryc. 1. Szkic terenu Podzamcza w Jasle 1 — granice obszaru proponowanego do ochrony rezerwatowej; 2 — starorzecze rzeki Wisłoki, w kształcie zakola, w którym rosną łożowiska i rzadkie gatunki roślin zielnych; 3 — granice oddziałów leśnych (Ol nr 89, 88, 87, 86, 85). — Sketch map of the territory in the environs of Podzamcze in the town of Jasło. 1 — boundary of the area proposed to be protected as a nature reserve; 2 — cut-off meander channel of the Wisłoka river overgrown with osiers and rare species of herbaceous plants; 3 — boundaries of the forest departments Nos. 85—89.

kląskawka *Saxicola terquata*, pokląskwa *Saxicola rubetra*, paszkoł *Turdus viscivorus* i in.

Nieprzemysłana budowa oczyszczalni w tym miejscu zdegradowałaby wartościowe środowisko przyrodnicze. Szereg gatunków ptaków i innych zwierząt chronionych prawem musiałoby opuścić na zawsze miejsca lęgowe, gdyż starorzecze jest jedynym terenem ich żerowania i gniazdowania, np. bocian czarny, którego czynne gniazdo otoczono szczególną ochroną, ustanawiając strefę ochronną decyzją wojewody krośnieńskiego z dnia 11. 06. 1984 r. (pismem OŚ-7143/7/84) na mocy rozporządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30. 12. 1983 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Ptak ten należy do 10 najrzadszych gatunków w Polsce, a na Podzamczu znajduje się jego jedyne gniazdo w okolicach Jasła.

Piękny las i malownicze starorzecze to dwa nierozłączne ekosystemy obrębu Podzamcza. To prawdziwa „wylęgarnia” płazów, gadów, ptaków, ssaków jak również zwierząt bezkręgowych. Takie zagęszczenie gatunków chronionych należy do rzadkości już obecnie. Stąd też i las jest tutaj zdrowy, gdyż ptaki niwelują nadmiar szkodników utrzymując dynamiczną równowagę biologiczną. W okresie przelotów na starorzeczu, zatrzymują się stada ptaków wodno-błotnych, aby odpocząć, pożywić się, a następnie udać się w dalszą wędrówkę na południe. Nie mogą być ciągle pod ostrzałem okolicznych myśliwych, trzeba zapewnić im spokój.

Skuteczne kroki należy podjąć natychmiast, kiedy jeszcze nic złego się nie stało, by nie naruszyć możliwości ich dalszej egzystencji. Oczyszczalnie ścieków można zlokalizować około 2 lub 3 km dalej, np. w sąsiednich Krajowicach na wyrobiskach poźwirowych, poza strefą miejską, a rejon Podzamcza pozostawić w nienaruszonym stanie. Miejsce to, to osobliwość naturalnej przyrody, powinno być objęte ochroną rezerwatową, aby pozostało dla przyszłych pokoleń. Wymaga tego interes społeczny, gdyż jest cennym obiektem badań przyrodniczych, wykorzystywany przez jasielskie szkoły średnie i podstawowe do zajęć dydaktycznych w nauczaniu biologii i ochrony przyrody oraz ochrony środowiska.

Marian Stó j